

Александар М. Новаковић
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику
aleksandar.novakovic@filfak.ni.ac.rs

Оригинални научни рад
УДК: 811.163.41'243:378(497.11)
DOI: 10.19090/MV.2022.13.13-39

АНАЛИЗА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА *СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК* НА ФИЛОЛОШКИМ И ФИЛОЗОФСКИМ ФАКУЛТЕТИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

АПСТРАКТ: Предмет овога рада је анализа актуелних студијских програма за изучавање *српског као страног језика* на државним филолошким и филозофским факултетима у Републици Србији са циљем стварања јасније слике о снагама и/или слабостима које их одликују. У раду је коришћена метода теоријске анализе са техником анализе садржаја, компаративна и дескриптивна метода, захваљујући којима смо спровели детаљна квалитативна истраживања акредитационог материјала доступног на званичним веб-сајтовима Филозофског факултета у Новом Саду, Филолошког факултета у Београду, Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу и Филозофског факултета у Нишу. Анализа постојећих студијских програма нам је показала да међу њима има сличности, али и одређених разлика које су условљене политиком сваког појединачног факултета.

Кључне речи: српски као страни језик, студијски програми, будући наставници, компетенције.

SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE STUDY PROGRAMS AT THE FACULTIES OF PHILOSOPHY AND PHILOLOGY IN THE REPUBLIC OF SERBIA

ABSTRACT: The subject of this paper is the analysis of current study programs of *Serbian as a foreign language* at the state faculties of philology and philosophy in the Republic of Serbia to create a clearer picture of the strengths and weaknesses that characterize them. We combined a theoretical analysis with the content analysis technique, comparative and descriptive methods. We conducted a detailed qualitative research of accreditation material available on the official websites of the Faculty of Philosophy in Novi Sad, Faculty of Philology in Belgrade, Faculty of Philology and Arts in Kragujevac and Faculty of Philosophy in Niš. We found similarities between them and some differences caused by the policies of individual faculties.

Key words: Serbian as a foreign language, study programs, future teachers, competencies.

1. УВОД

Друштвено-политичке прилике у другој половини XX века утицале су на појаву и развој потреба реализације наставе српског као страног језика. С обзиром на чињеницу да је све већи број ученика који долазе из иностранства¹, требало је обезбедити адекватне наставне материјале и остале основне услове за учење српског језика. Нажалост, више година је приступ проучавању ове врсте наставе био стихијски и неорганизован. „Предавачи који су се бавили наставом српског као страног језика развијали су, свако за себе, свој метод рада, учили се на грешкама и 'тајно' се ослањали на уџбенике страних језика црпећи идеје, моделе и приступе језичкој материји” (Крајишник 2016: 9), а није била реткост да „професори страних језика [...] предају српскохрватски језик када се за то укаже потреба” (Вучковић 1984: 9). Из тог разлога Ранко Бугарски (1984: 17) већ на првом округлом столу, који је био посвећен настави српског језика као страног, поставља (између осталих) и питање: *Ко би требало да предаје српски као страни језик?* Никола Кремзер (1984: 31) је запазио да код нас постоји заблуда да је „наставник српскохрватског као матерњег најкомпетентнији за наставу српскохрватског као страног”, састављајући редослед наставника за наставу српског као страног у нашим условима, без обзира што су и њима понекад недостајала неопходна знања из педагогије, дидактике, психологије и методике наставе страних језика: 1) наставници којима је матерњи језик исти као и слушаоцима, а студирали су српскохрватски код нас; 2) наставници којима је матерњи језик српскохрватски, а студирали су језик који је слушаоцима матерњи; 3) наставници којима је матерњи језик српскохрватски, а студирали су неки од светских језика који може послужити као метајезик у комуникацији са слушаоцима; 4) наставници који су студирали српскохрватски као матерњи, а владају и неким страним језиком познатим слушаоцима (метајезик).² Приметно је да Никола Кремзер није поменуо наставника који поседује ускостручне компетенције за организовање и

---

¹ Зора Вукадиновић (1984: 61) бележи да се као ученици појављују страни студенти, пословни људи, домаћице, новинари и дипломате, а није била ни реткост да се српски као страни изучавао и у војним школама при Југословенској народној армији (Ђерић 1984: 68).

² За више информација о историјском развоју методике наставе српског као страног језика погледати библиографије радова које су сачиниле Весна Крајишник (1992) и Милка Николић (2020).

реализацију наставе српског као страног језика. Настојећи да адекватно одговоре на уочени пропуст у оквиру србистичких наука – едукацију будућих наставника српског као страног језика, високошколске институције акредитовале су посебне мастерске студије српског као страног језика.³ Најпре је то учинио 2013. године Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу (*Српски језик и књижевност: српски као страни језик*), а затим 2014. године (*Српска филологија: Српски као страни језик*) и 2021. године (*Језик, књижевност и култура – модул Српски као нематерњи и страни језик и књижевност*) Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, односно 2015. године Филолошки факултет у Београду (*Српски језик као страни*). Осим поменутих, Филозофски факултет у Новом Саду акредитовао је и модул *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност* на нивоу основних академских студија. Како нас питања (ре)акредитације обавезују да свакодневно промишљамо о могућностима унапређења студијских програма, предмет овога рада је анализа актуелних програма *српски као страни језик* на државним факултетима у Републици Србији. Циљ је стварање јасније слике о снагама и/или слабостима наведених студијских програма. У складу са тим издвојили смо следеће истраживачке задатке: 1) анализирати студијске програме за српски као страни на високошколским установама у Републици Србији; 2) упоредити основне карактеристике, структуру и садржаје поменутих студијских програма и 3) изнети препоруке за унапређење њиховог квалитета и/или савете за потенцијалну акредитацију нових студијских програма. У раду смо користили методу теоријске анализе са техником анализе садржаја, компаративну и дескриптивну методу, захваљујући којима смо спровели детаљна квалитативна истраживања ради увиђања снага и слабости четири мастерска и једног програма основних академских студија српског као страног језика. За потребе истраживања користили смо акредитациони материјал доступан на званичним веб-сајтовима Филозофског факултета у Новом Саду, Филолошког факултета у Београду, Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу и Филозофског факултета у Нишу. Користили смо уверења о акредитацији студијског

³ Од наставника се очекује да буде врстан познавалац науке о (српском) језику, са једне стране, односно да има одговарајуће методичке компетенције (да буде „стручан предавач”), са друге стране, јер „не може сваки говорник српскога језика да буде и одговарајући наставник” (Велимирац 2016: 28).

програма, распореде предмета по семестрима, књиге предмета и распореде часова. Истраживање смо спровели током јануара 2022. године.

2. АНАЛИЗА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ЗА СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК

Прегледом и анализом студијске документације на филолошким и филозофским факултетима на територији Републике Србије утврдили смо да су програми намењени образовању и едукацији кадрова за наставу српског као страног језика акредитовани на четири високошколске установе. На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, Филолошком факултету Универзитета у Београду и Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу успостављени су мастер програми посвећени настави српског као страног језика, док је на Филозофском факултету Универзитета у Нишу акредитован само један предмет у оквиру студија националне филологије. Уз то, Филозофски факултет у Новом Саду акредитовао је студијски програм основних академских студија – *Језик, књижевност и култура* са дванаест модула, међу којима и модул под називом *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност*.

2.1. Мастерски програм *Српски као страни језик на Филозофском факултету у Новом Саду*

На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду је одлуком⁴ Комисије за акредитацију и проверу квалитета 26. септембра 2014. године акредитован програм мастерских студија *Српска филологија: Српски као страни језик* у оквиру друштвено-хуманистичких наука. Основни циљ ових мастерских студија јесте образовање и оспособљавање стручњака за организовање и реализацију наставе српског као страног језика. Према акредитационом материјалу и конкурсима за упис на мастерске студије, наведени студијски програм уписује укупно двадесет кандидата, од чега троје у својству студената који се финансирају из буџета и седамнаесторо са статусом самофинансирајућих студената. Програм могу уписати сви кандидати који имају завршене основне академске студије из области српског језика и књижевности, српског језика и лингвистике, српске филологије у контакту са мађарском/словачком филологијом и сродних филолошких

---

⁴ Број одлуке: 612-00-01024/2014-04.

области, па чак и они који су завршили еквивалентне академске студије у иностранству⁵.

Реч је о мастерским студијама након чијег завршетка кандидат стиче укупно 60 ЕСП бодова. Стицање звања мастер филолог (за српски као страни језик) подразумева полагање седам предмета (укључујући истраживачки рад и писање завршног рада). Настава се организује током јесењег семестра, док се у пролећном семестру студенти усмеравају ка реализацији студентског истраживачког рада и писању завршног (мастерског) рада (који, према акредитационом материјалу, имају статус обавезних предмета). Осим поменутих предмета *Студијско-истраживачки рад* и *Завршни рад*, још два предмета имају статус обавезних – *Контактна и контрастивна лингвистика* и *Методичке апликације у настави српског језика као страног*. На овом студијском програму укупно је једанаест изборних предмета распоређених у три изборна блока из којих студент бира по један предмет. У првом изборном блоку укупно је четири предмета: *Глагол – значење – аргумент*, *Преглед савремене српске књижевности*, *Функционална граматика српског као страног језика* и *Нове технологије у настави страног језика – учење на даљину*. Други изборни блок такође обухвата четири предмета: *Друштвена и културна историја Срба у XX веку*, *Биографска истраживања историје Срба у XX веку*, *Археологија идентитета*, *Економска историја Југославије*. У трећем изборном блоку је укупно три предмета: *Системи и стандарди вредновања језичких компетенција*, *Савремена методологија и употреба техничких средстава у настави српског као страног језика* и *Теорија уметности код Срба: 1848–1914*. На основу прегледа обавезних и изборних предмета може се уочити логична и функционална расподела предмета према статусу и према изборним блоковима. Са једне стране, функција обавезних предмета (укључујући истраживачки и завршни рад студената) јесте стицање базичних знања о месту и функцији контактне и контрастивне лингвистике у настави српског као страног језика, с обзиром на то да нам је добро познато да се страни језик не може учити без постојања међујезичког утицаја, односно утицаја матерњег језика ученика на страни. Са друге стране, изборни предмети су груписани на тај начин да студенту, будућем професору српског као страног језика, пруже довољно потребних и функционалних знања из

⁵ У овом случају је потребно доставити Факултету потврду о познавању српског језика на нивоу Ц2 (према Заједничком европском референтном оквиру за познавање језика).

области српског језика, савремене књижевности, културе и методике наставе српског као страног језика.⁶

Бављење наставом српског као страног подразумева поседовање основних знања о теорији језика у контакту, појмовно-терминолошким одредницама и практичним решењима из области контрастивне лингвистике. Обавезни предмет под називом *Контактна и контрастивна лингвистика* представља базу свима онима који би желели да се озбиљније баве овом врстом наставе, те се, након одслушаног курса, од студента очекује да поседује теоријска, методолошка и практична знања из контрастивне лингвистике. Знања која обухватају њен историјски развитак, теорију језика у контакту и њене творце, као и основне појмове – директни и индиректни контакти, језичко посуђивање, процес адаптације, интерференција, билингвизам, диглосија, језичке универзалије, контрастивна проучавања језика, области контрастивне лингвистике (контрастивна анализа, развој теорије превођења и анализа грешака), као и њене практичне аспекте. Уз овај обавезни предмет, потпуно природно стоји и предмет *Методичке апликације у настави српског као страног језика*. Реч је о предмету на коме би студенти требало да се упознају са основним теоријским поставкама методике наставе страног језика. Остала два обавезна предмета (*Студијски истраживачки рад у функцији израде дипломског (мастер) рада* и *Завршни рад*) требало би да студента оспособе да истражује у области српског језика и лингвистике, као и да самостално приступи изради мастерског рада.

Рад у настави српског као страног језика и држање часова странцима подразумева поседовање квалитетних знања из области српске лингвистике. У литератури се често наводи да савладавање синтаксичких питања представља најтежи задатак странцима који уче српски језик. Зато се од наставника очекује да добро влада терминологијом из ове области, због чега студенти на анализираном студијском програму изучавају следеће предмете у првом изборном блоку: *Глагол – значење – аргумент*, *Преглед савремене српске књижевности*, *Функционална граматика српског као страног језика* и

---

⁶ Креатори и реализатори наведених предмета јесу еминентни професори Филозофског факултета у Новом Саду, који су својим радом дали допринос утемељењу и развоју методике наставе српског као страног језика кроз писање научних радова, монографија, уџбеника и кроз организацију семинара и летњих школа: Јасмина Дражић, Биљана Бабић, Миливој Алановић, Јелена Редли, Душанка Звекић-Душановић, Радмила Бодрич и Јелена Ајџановић.

Нове технологије у настави страног језика – учење на даљину. Други изборни блок је у целости посвећен стицању и проширивању знања из области друштвено-хуманистичких наука – српске историје, материјалне и духовне културе и социологије: *Друштвена и културна историја Срба у XX веку, Економска историја Југославије, Биографска истраживања Срба у XX веку и Археологија идентитета.* Два од три изборна предмета у трећем изборном блоку припадају групи методичких предмета – *Системи и стандарди вредновања језичких компетенција и Савремена методологија и употреба техничких средстава у настави српског као страног језика,* док је трећи (по реду) посвећен изучавању уметности – *Теорија уметности код Срба: 1848–1914.* Предметом *Системи и стандарди вредновања језичких компетенција* исказано је настојање да се студенти упознају са теоријским и практичним поставкама тестирања језичког знања: врстама тестова у настави страних језика, циљевима тестирања, особинама тестова, техникама тестирања знања, језичких вештина и језичких елемената, фазама у процесу тестирања, као и са европским стандардима у области тестирања знања страних језика. Веома близак предмету из првопоменутог изборног блока, а који се односи на примену савремених информационо-комуникационих технологија, јесте и предмет *Савремена методологија и употреба техничких средстава у настави српског као страног језика.* Циљ предмета је развијање свести о томе како технологија може помоћи учењу и подучавању кроз примену стратегија и посебних алата за њену интеграцију у наставне планове и програме. Трећи предмет у оквиру поменутог изборног блока, чини се, нема много везе са наставом српског као страног језика – *Теорија уметности код Срба: 1848–1914.* Реч је о предмету чији је избор условљен положеним предметом *Преглед поетика* на основним академским студијама, а који као свој циљ има настојање да студент овлада појмовима и поступцима анализе теорије уметничког стварања на грађи из националне књижевне и ликовне традиције од романтизма до авангарде.⁷

---

⁷ За више информација о појединачним предметима погледати званичну веб-презентацију Филозофског факултета у Новом Саду: <http://skr.rs/zMkB>.

2.2. Програм основних академских студија Језик, књижевност и култура (модул Српски као нематерњи и страни језик и књижевност) на Филозофском факултету у Новом Саду

Филозофски факултет у Новом Саду је, у настојању да прошири значај и утицај методике наставе српског као страног језика, акредитовао модул *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност* у оквиру студијског програма основних академских студија *Језик, књижевност и култура*. Одлуком Националног тела за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању од 8. априла 2021. године овај модул је добио дозволу за реализацију уз још једанаест модула. Специфичност овог програма је да, уз општа знања о српском језику и књижевности, студентима пружа знања из области методике наставе српског као страног и нематерњег језика, по чему свршени студенти, дипломирани филолози, стичу вештине неопходне за рад са странцима.

На основу прегледа структуре студијског програма и датог модула, можемо утврдити да постоји више предмета који су директно везани за методiku наставе српског као страног језика и њој сродне дисциплине (*анализу грешака, културологију, контактну лингвистику* и сл.). Реч је о предметима који имају статус обавезних и који се почињу изучавати након усвајања основних знања о српском језику на фонетско-фонолошком и морфосинтаксичком нивоу – током треће и четврте године студија: *Анализа грешака: морфолошки ниво, Прегледна граматика српског језика као страног, Анализа грешака: синтаксичко-семантички ниво* (трећа година), *Теорија језика у контакту* (четврта година), односно о предметима са статусом изборних: *Енглеско-српски језички контакти, Наука о превођењу, Методика наставе српског као нематерњег и страног језика, Српски језик у контакту са мађарским и Српски језик у контакту са словачким*⁸. Поред предмета који су у директној вези са методиком наставе српског као страног језика, можемо издвојити и предмете који припадају дисциплинама са којима је она у директном контакту.⁹ Најпре бисмо издвојили предмете *педагошке*

---

⁸ Постојање наведених предмета у студијском програму условљено је социодемографским приликама у овом делу Републике Србије.

⁹ У овом попису изоставили смо предмете педагошко-психолошко-методичког усмерења, који су предвиђени као обавезни *Законом о основама система образовања*

оријентације: Дидактика (обавезни предмет), Информатичка писменост 1, Бесплатни софтверски алати 1, Мотивација за учење, Увод у дигиталну хуманистику, Социологија образовања (изборни блок *Опште образовање и вештине 1*); Информатичка писменост 2, Бесплатни софтверски алати 2, Примена нових технологија у настави (изборни блок *Опште образовање и вештине 2*); Интерактивна педагогија, односно предмете социокултуролошке оријентације: Језик и култура, Румунска култура, Савремени демографски процеси, Популарна култура и животни стилови, Социологија образовања (изборни блок *Опште образовање и вештине 1*); Слика традиције и традиционалне представе у српској књижевности, Историја српске културе (изборни блок 2); Традиционална култура Срба (изборни блок 6); Историја мађарске културе, Културна историја Словака у Војводини (изборни блок 8) и Семиотика културе (изборни блок 9).¹⁰

На основу прегледа акредитационог материјала закључујемо да је Филозофски факултет у Новом Саду отишао корак даље у односу на све филолошке факултете у Републици Србији, јер је начинио пионирски корак у успостављању програма посвећеног изучавању методике наставе српског као нематерњег и страног језика на базичном нивоу студија. Нашавши праву меру између општих (и неопходних србистичких предмета) и предмета усмерених ка методици наставе српског као страног и нематерњег језика, омогућио је изградњу квалитетних и темељних знања о настави српског као нематерњег и страног језика, које студенти на каснијем (мастерском) нивоу студија могу додатно освежити и унапредити.

2.3. Мастерски програм *Језик, књижевност и култура (модул Српски као нематерњи и страни језик и књижевност) на Филозофском факултету у Новом Саду*¹¹

Филозофски факултет у Новом Саду је, настојећи да учврсти и додатно ојача своју школу методике наставе српског као страног и

и васпитања, као и многобројне стране језике обухваћене студијским програмом (мађарски, немачки, руски, шпански, француски, италијански, енглески, румунски, словачки и русински језик).

¹⁰ За више информација о појединачним предметима погледати званичну веб-презентацију Филозофског факултета у Новом Саду: <http://skr.rs/zMkJ>.

¹¹ За више информација о студијском програму погледати званичну веб-презентацију Филозофског факултета у Новом Саду: <http://skr.rs/zMyu>.

нематерњег језика, акредитовао програм *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност* у оквиру мастерских академских студија под називом *Језик, књижевност и култура*. Национално тело за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању издало је уверење о прихватању овог програма 15. априла 2021. године. Циљ студијског програма јесте формирање и развијање компетенција наставника за организовање и реализацију наставе српског као страног језика. Програм је намењен свим заинтересованим кандидатима који имају завршене одговарајуће студије језика (и књижевности), укључујући и стране филологије.

Настава на студијском програму се реализује током једне академске године, при чему је пажња усмерена ка истовременом развоју теоријских знања и практичних вештина студената, будућих предавача српског као нематерњег и страног језика. Програмом је предвиђено изучавање предмета чијим се савладавањем директно стичу и проширују знања о настави српског као нематерњег и страног језика, при чему се кандидатима оставља избор оних који би били у сагласју са знањима стеченим на претходном нивоу студија (било да је реч о србистици или страним филологијама). Током јесењег семестра студент је у обавези да одслуша и положи седам испита, односно пет током пролећног семестра. Доминантно место у студијском програму заузима изучавање методике наставе језика и књижевности, у оквиру које постоји могућност избора једног од чак тринаест методичких предмета. Притом, предмети *Методика наставе: методичке апликације српског језика као нематерњег и страног*, *Методички системи* и *Настава и тестирање лексике* директно су усмерени ка усавршавању знања из области наставе (српског као) страног и (нематерњег) језика. Остали предмети у оквиру овог методичког блока представљају наставак изучавања методике наставе страних језика (француског, румунског, немачког, словачког, енглеског и сл.). Четири изборна блока у току јесењег семестра садрже већи број предмета, чија је функција усавршавање компетенција будућих предавача српског као страног језика, али и стицање неопходних знања из области социolingвистике и лингвокултурологије¹²: *Усвајање другог језика: фактори, контексти, садржаји, Савремене тенденције мађарских мањинских књижевности* (изборни блок 1), *Словачко-српска контрастивна проучавања језика, Филозофија културе* (изборни блок 2),

---

¹² Студенти су у обавези да изаберу један од више понуђених предмета у оквиру сваког изборног блока.

Лингвокултурологија, Српско-мађарска контрастивна језичка проучавања (изборни блок 3) и *Говорне компетенције у настави српског као нематерњег и страног* (изборни блок 4). Осим наведених изборних предмета, два су са статусом обавезних предмета и усмерена су ка стицању теоријско-методолошких знања неопходних за писање научног рада (*Техника и методологија филолошких и лингвистичких истраживања*), односно практичну реализацију наставе (*Стручна пракса*).

Током пролећног семестра у понуди су предмети захваљујући чијем изучавању би студенти требало да развију вештине писања научних и академских радова: *Студијски истраживачки рад* и израда мастер рада – *Мастер рад*. Ипак, у погледу стицања додатних знања из области методике наставе српског као нематерњег и страног језика, два предмета заузимају истакнуто место. Обавезни предмет *Контактна и контрастивна лингвистика* омогућава проширивање знања о питањима интерференције страног и матерњег језика ученика, док предмет *Школска пракса – хоститовање* обезбеђује развијање практичних вештина кроз примену стечених знања у конкретним наставним ситуацијама. Од предмета из петог изборног блока могли бисмо издвојили предмет *Колокације у теорији и пракси*, јер подразумева изучавање лингвистичких садржаја који представљају саставни (и рекли бисмо, обавезни) део наставе српског као страног и нематерњег језика.

2.4. Мастерски програм Српски језик као страни на Филолошком факултету у Београду

Непосредно након Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и Филолошки факултет Универзитета у Београду покренуо је мастерске студије српског као страног језика. Комисија за акредитацију и проверу квалитета издала је 8. маја 2015. године уверење¹³ о акредитацији студијског програма *Српски језик као страни*. Циљ овог студијског програма је да студент стекне знања о језичким и културним специфичностима српског језика, као и да унапреди методичка знања о извођењу наставе српског језика страним студентима и да их пренесе будућим предавачима и лекторима српског као страног језика. Овај студијски програм могу уписати сви кандидати који су завршили одговарајуће основне академске студије српског

¹³ Уверење број: 612-00-01155/2013-04.

језика и књижевности. Током једне академске године студије српског језика као страног може се уписати сто студената, при чему се двадесет и један финансира из буџета, а остали имају статус самофинансирајућих студената.

Настава на студијском програму се реализује током јесењег семестра, док је пролећни семестар посвећен изради студијског истраживачког и завршног рада. Акредитациони материјал обухвата укупно десет предмета. Међутим, од свих понуђених предмета шест има статус обавезних: *Методика наставе српског као страног језика*, *Примењена граматика*, *Говорна компетенција у српском језику као страном* и *Техника академског писања* (јесењи семестар), односно *Студијски истраживачки рад* и *Завршни рад* (пролећни семестар). На програму постоји један изборни блок са четири предмета, од којих студент бира само један – *Лингвокултурологија*, *Лексикологија српског језика*, *Културна историја Срба и однос према другим културама* и *Национално у књижевности*. Већ на основу првог прегледа можемо закључити да је реч о компактном студијском програму који студенту пружа неопходна знања из области методике наставе српског као страног језика, српске лингвистике, књижевности и културе, те технике научног рада (у склопу припреме за даљи самостални истраживачки рад).¹⁴

Садржаји обавезних предмета у јесењем семестру обезбеђују стицање знања из области примењене лингвистике, која будући наставник српског као страног језика може применити на својим часовима. Предмет *Методика наставе српског као страног језика* заузима централно место у студијском програму, обезбеђујући студенту овладавање методичким компетенцијама неопходним у процесу реализације наставе српског као страног језика и њене диференцијације у односу на методику наставе српског као матерњег. Веома близак овом предмету јесте и предмет *Примењена граматика*, који је усмерен ка стицању компетенција да се постојећа знања из граматике српског језика примене у подучавању страних студената. Важно место међу обавезним предметима на студијском програму заузима и предмет *Говорна компетенција у српском језику као страном*, током кога се студенти упознају са специфичностима говорне компетенције на различитим нивоима владања српским језиком као страним и интерферентним карактеристикама говора

---

¹⁴ Наставу на студијском програму реализују универзитетски професори и сарадници са вишегодишњим искуством у области методике наставе српског као страног језика: Весна Крајишник, Небојша Маринковић, Весна Ломпар, Рајна Драгићевић, Мило Ломпар, Весна Николић, Никица Стрижак и Биљана Николић.

странаца. Осим ускостручних предмета из области примењене лингвистике, постоје три обавезна предмета усмерена ка стицању знања и умећа у оквиру академског писања као посебног дискурса – *Техника академског писања* (јесењи семестар), односно *Студијски истраживачки рад* и *Завршни рад* (пролећни семестар). Изборни блок обухвата четири предмета, од којих је један уско везан за област националне филологије – *Лексикологија српског језика*, док су остали из области лингвокултурологије, историје и књижевности – *Лингвокултурологија*, *Културна историја Срба и однос према другим културама* и *Национално у књижевности*.¹⁵

2.5. Мастерски програм Српски језик и књижевност: српски као страни језик на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу¹⁶

Без обзира на чињеницу да је Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу последњи отворио Центар за српски као страни језик, први је међу факултетима акредитовао одговарајуће мастерске студије за српски као страни језик. Комисија за акредитацију и проверу квалитета је током 2013. године издала уверење о прихватању програма на нивоу мастерских студија под називом *Српски језик и књижевност (српски као страни језик)*. Нажалост, према тренутно доступним подацима на званичном веб-сајту факултета, овај студијски програм није реакредитован (што представља велики губитак за развој наставе српског као страног језика и њој блиске методике). Раније акредитовани програм био је намењен развоју, продубљивању и јаснијем профилисању стручних потенцијала и научно-методолошких знања неопходних за рад у просвети, научним институтима и у другим друштвеним и културним установама. У (сад већ неважећем) акредитационом материјалу постојао је само један исход учења који се односио на наставу српског као страног језика – „обавља послове лектора/вишег лектора за српски на факултетима у иностранству”, док су се сви остали односили на традиционалне студије српског језика и књижевности – наставник у основним и средњим школама, сарадник на високошколској институцији, послови лектора и коректора текстова на српском језику, рад у

¹⁵ За више информација о појединачним предметима погледати званичну веб-презентацију Филолошког факултета Универзитета у Београду: <http://skr.rs/zMko>.

¹⁶ Имајући у виду да програм више није актуелан, анализу овог програма смо спровели након сагледавања карактеристика касније акредитованих студијских програма за српски као страни језик.

издаваштву, итд. Програм је могло да упише тридесеторо заинтересованих студената, који су у датом тренутку имали завршене четворогодишње студије из области српског језика и књижевности са просечном оценом изнад осам, односно еквивалентно (славистичко, србистичко) основно академско образовање у иностранству.

Настава се на студијском програму реализовала током два семестра. Акредитацијом је утврђено да студијски програм садржи укупно шеснаест предмета, од којих су четири обавезна – *Лекторске вежбе из српског језика 1*, *Лекторске вежбе из српског језика 2*, *Европски оквири српске културе, књижевности, језика и Завршни рад*. Сви остали предмети имали су статус изборних и студенти су били у прилици да самостално бирају и формирају свој професионални профил – *Савремена проучавања српског језика, Социolingвистички аспекти српског језика, Српски језик у породици европских језика, Вукова реформа и савремени српски језик, Транслатологија, Савремена проучавања српске књижевности, Српска књижевна критика, Канон српске књижевности, Интеркултурни идентитет српске књижевности, Упоредна истраживања српске књижевности* (први изборни блок); *Примењена истраживања у српском језику – Израда завршног рада, Примењена истраживања у српској књижевности – Израда завршног рада* (други изборни блок). Као што се може приметити, израда завршног рада и у овом студијском програму је имала статус обавезног предмета, као што је то био случај са претходна два анализирана програма, при чему је разлика у студентском истраживачком раду који је имао статус изборног.¹⁷

Централно место у структури студијског програма припадало је обавезним предметима: *Лекторске вежбе из српског језика 1* и *Лекторске вежбе из српског језика 2*, који су били посвећени проширивању знања о основним категоријама српског језика на различитим нивоима његове анализе, са циљем стицања компетенција за примену најразличитијих метода у преношењу сазнања о најтежим садржајима српског језика странцима (фонолошких, прозодијских, граматичких и стилистичких). Предмет *Европски оквири српске културе, књижевности, језика* упознавао је студенте са утицајем модерних идеологија на развој српске културе, која представља

---

¹⁷ Наставу на студијском програму су реализовали професори са вишегодишњим искуством рада на универзитету: Милош Ковачевић, Радивоје Младеновић, Тијана Ашић, Драган Бошковић, Славица Гароња-Радованац, Анђелка Пејовић, Маја Анђелковић, Сања Ђуровић и Томислав Павловић.

неодвојиви елемент наставе српског као страног језика. Сви предмети првог изборног блока били су посвећени проширивању знања о српском језику и књижевности, при чему је врло мало садржаја који су директно повезани са наставом српског као страног језика: *Савремена проучавања српског језика*, *Социolingвистички аспекти српског језика*, *Вукова реформа и савремени српски језик*, *Српски језик у породици европских језика*¹⁸, *Транслатологија*, *Савремена проучавања српске књижевности*, *Српска књижевна критика*, *Канон српске књижевности*, *Интеркултурни идентитет српске књижевности* и *Упоредна истраживања српске књижевности*.

2.6. Ка мастерском програму Српски као страни језик на Филозофском факултету у Нишу

За разлику од претходно анализираних студијских програма у Новом Саду, Београду и Крагујевцу, Филозофски факултет у Нишу нема акредитоване мастерске студије српског као страног језика, што је условљено организационим и образовно-политичким питањима. Но, први пут је у оквиру студија србистике (уверењем¹⁹ Националног тела за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању од 12. октобра 2022. године) акредитован предмет *Методика наставе српског језика као страног*, што представља само први корак ка успостављању нових мастерских студија српског као страног језика. Реч је о изборном предмету, чија се настава реализује током јесењег семестра, и то паралелно са наставом обавезног методичког предмета под називом *Лингвометодика*. Циљ предмета јесте упознавање студената са основним појмовима из области методике наставе српског као страног језика, њено утемељење и стицање компетенција неопходних за самосталну реализацију наставе са странцима. Садржај предмета укључује теоријску и практичну наставу, при чему је теоријска настава посвећена упознавању са најважнијим теоријско-методолошким питањима ове научне дисциплине: теоријама учења страног језика, историјским развојем, појмом, предметом и задацима методике наставе српског као страног језика, њеним основним карактеристикама, програмским

¹⁸ Као изузетно важни садржаји за наставу српског као страног језика појављују они који се односе на питања конфронтативне (генетске и типолошке) анализе српског језика и питања контрастивне анализе српског у породици словенских и несловенских језика.

¹⁹ Уверење број: 612-00-00621/5/2020-03.

садржајима, местом и улогом ученика и наставника, евалуацијом постојећих уџбеника, функцијом тестова и најчешћих језичких грешака. Практична настава се темељи на увежбавању програмских садржаја у конкретним наставним ситуацијама, каква су израда практичних припрема за часове, осмишљавање наставних материјала и њихова примена на часовима у Центру за српски језик као страни и нематерњи. Препоручену литературу за овај предмет чини неколико библиографских јединица: *Методика наставе српског као завичајног* Марине Јањић, *Настава страног језика на филолошким студијама (теорија и пракса)* и *Савремена настава руског језика: садржаји, организација, облици* Ксеније Кончаревић, одбрањена докторска дисертација *Полифункционалност уџбеничког комплекта за учење српског језика као страног* Александра Новаковића и четири зборника *Српски као страни језик у теорији и пракси*, за које је Весна Крајишник (2016) истакла да представљају „својеврсне уџбенике” из методике наставе српског као страног језика.

Оно по чему се приступ развоју методике наставе српског као страног, уз све наведено, издваја јесте свакако акредитација предмета *Методика наставе српског као завичајног* на нивоу основних академских студија. Добро нам је познато да је ова врста методике поддисциплина методике наставе српског као страног језика, па је акредитација овог предмета свакако пионирски корак ка покретању комплетних мастерских студија. Реч је о предмету чија се настава реализује у пролећном семестру треће године, и то непосредно након одслушаних обавезних методичких предмета: *Увод у методичку наставу српског језика* и *Увод у методичку наставу књижевности*. Студенти су, стицањем основних методичких знања, стекли услов да прате наставу на овом курсу, која укључује теоријске и практичне садржаје. Теоријска настава подразумева упознавање са предметом наставе српског језика као завичајног, темељним методолошким питањима ове врсте наставе, завичајном педагогијом, организацијом наставе српског као завичајног, комуникативном методом, језичким вештинама, структуром часа, уџбеницима, структуром букварске наставе и поступцима обраде слова. Практична настава усмерена је ка примени стечених знања путем симулације и/или држања часова ученицима из дијаспоре помоћу Скајпа (*Skype*). Литература обухвата три библиографске јединице: монографију *Методика наставе српског као завичајног* и научни рад „Темељна методолошка питања наставе српског језика у дијаспори” Марине

Јањић, као и уџбеник *Методика наставе почетног читања и писања* Вука Милатовића.

3. ДИСКУСИЈА

Анализа наставних програма и званичних веб-сајтова филолошких факултета у Републици Србији нам је показала да су тренутно акредитована три мастерска програма *српски као страни језик* – два на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду и један на Филолошком факултету Универзитета у Београду, односно један модул у оквиру основних академских студија на Филозофском факултету у Новом Саду, чиме је ова институција јасно исказала настојање да учврсти и унапреди своју школу методике наставе српског као страног (и нематерњег) језика. Иако је Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу први имао акредитоване студије српског као страног језика, студијски програм није успео да се одржи и реакредитује, што представља озбиљан губитак у настојању да се ова врста наставе унапреди. Осим поменутих, једино на Филозофском факултету Универзитета у Нишу постоји нада да ће се ова врста студија успоставити у блиској будућности, с обзиром на чињеницу да у оквиру мастерских академских студија Србистике постоји предмет *Методика наставе српског језика као страног*, односно предмет *Методика наставе српског као завичајног* на нивоу основних академских студија.

Изазови акредитовања, одржавања и реализације студија српског као страног језика представљају питање од изузетне важности за факултете у условима образовања и едукације у XXI веку. Реч је о комплексним студијским програмима мастерских студија, које треба осмислити и организовати у складу са расположивим и, уједно, ограниченим временом, и то кроз мањи број предмета (који је одређен правилницима о акредитацији). Иако је поређењем са мастерским студијама србистике (језичког или књижевног усмерења) број студената који се одлучују за студије српског као страног језика мањи, интересовање (у оквирима ове области) расте из године у годину, зато што студије српског као страног језика представљају дисциплину од посебног друштвеног значаја. Како је приликом осмишљавања студијских програма потребно узети у обзир све наведене карактеристике и дисциплине, природно долази до појаве различитих приступа у њиховој организацији и структурирању. Зато су уписне квоте ограничене и условљене реалним потребама и интересовањем студената у датом тренутку, јер историјски развитак наставе српског као страног језика

нам показује да спољнополитичка и економска моћ државе предодређује њен развитак – што више странаца има интереса да живи и послује у Републици Србији, утолико ће и интересовање за наставом српског као страног расти. Но, оно што представља немоћ ових студијских програма свакако јесте мали број буџетских места, што је главни узрок због кога се свршени студенти србистике радије одлучују за друге мастерске студијске програме, какви су српски језик, српски језик и књижевности, књижевност и српски језик и др. Ипак, Филозофски факултет у Новом Саду направио је одличан потез акредитацијом модула *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност*, на коме је предвиђен и већи број буџетских места и захваљујући коме је тренутно „недодирљив”, с обзиром на чињеницу да сличних програма основних академских студија нема на осталим филозофским факултетима у земљи.

Структура анализираних мастерских студијских програма нам показује да су сви усаглашени са препорукама надлежних акредитационих државних комисија, при чему се настава (махом) реализује током јесењег семестра, са изузетком новоакредитованог студијског програма на Филозофском факултету у Новом Саду (на коме се настава реализује и током пролећног семестра).

Филозофски факултет у Новом Саду (2014)	Филозофски факултет у Новом Саду (2021)	Филолошки факултет у Београду	Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
Јесењи семестар			
Обавезни предмет 1	Обавезни предмет 1	Обавезни предмет 1	Обавезни предмет 1
Обавезни предмет 2	Обавезни предмет 2	Обавезни предмет 2	Обавезни предмет 2
Изборни предмети (студент бира три од укупно дванаест понуђених у три изборна блока)	Обавезни предмет 3	Обавезни предмет 3	Изборни предмети (студент бира четири од десет понуђених)
	Изборни блок 1 (студент бира 1 од 2)	Обавезни предмет 4	
	Изборни блок 2 (студент бира 1 од 4)	Изборни предмет (студент бира један од четири понуђена)	
	Изборни блок 3 (студент бира 1 од 4)		
	Изборни блок 4 (студент бира 1 од 2)		
Пролећни семестар			
Студијско-истраживачки рад	Мастерски рад	Студијски истраживачки рад	Обавезни предмет
Завршни рад	Студијски	Завршни рад	Изборни предмет

	истраживачки рад		(студент бира један од два понуђена)
	Школска пракса – хоспитовање		Примењена истраживања у српском језику/књижевности – израда завршног рада
	Обавезни предмет 1		Завршни рад
	Изборни блок 5 (студент бира 1 од 5)		

Табела 1. Структура мастерских програма *Српски као страни језик* на факултетима у Републици Србији

Савладавањем садржаја било ког од три актуелна студијска програма студенти стичу адекватне компетенције из области наставе српског као страног језика, методике наставе страног језика, српског језика (и књижевности) и лингвокултурологије, што је у складу са интердисциплинарном природом методике наставе српског као страног језика и важношћу које ове дисциплине имају у успешној реализацији часова са странцима. Управо се на том пољу појављују највеће сличности, али и разлике у приступу (в. Табелу 2). Централно место у структурама мастерских студијских програма у Београду и Новом Саду имају бројни методички предмети, међу којима посебну важност имају обавезне методике наставе српског као страног језика – *Методичке апликације у настави српског језика као страног* (2014) и *Методика наставе: методичке апликације српског језика као нематерњег и страног* (2015) на Филозофском факултет у Новом Саду, односно *Методика наставе српског као страног језика* на Филолошком факултету у Београду, чију наставу реализују професори са вишегодишњим искуством у овој области. Осим поменутих предмета, доминантно место у сва три програма заузимају предмети посвећени бољем упознавању друштвених, политичких и историјских прилика у Републици Србији, што представља предмет бављења различитих дисциплина (културологије, историје, социологије) са којима је методика наставе српског као страног језика у непосредном контакту. Истакнуто место у сва три програма заузима и студентска пракса. Захваљујући постојању центара за српски као страни језик (Крајишник, Маринковић 2002; Суботић, Бјелаковић 2007; Новаковић 2021), омогућена је њена несметана реализација кроз директан контакт са странцима, који уче српски на различитим нивоима. Готово сви методички предмети у оквиру програма претпостављају да ће

студент бити способен да стечена теоријска знања примени у конкретним наставним ситуацијама при центрима. Посебна карактеристика студијског програма из 2014. године на Филозофском факултету у Новом Саду претпоставља стицање компетенција за примену информационо-комуникационих технологија у настави страног језика (на предметима *Нове технологија у настави страног језика – учење на даљину* и *Савремена методологија и употреба техничких средстава у настави српског као страног језика*), јер нам је из праксе добро познато да се часови са странцима врло често реализују путем електронских интерактивних платформи. „Српски као страни језик први пут су представили преко електронске платформе аутори са Филозофског факултета у Новом Саду, који су свој уџбенички материјал прилагодили систему учења на даљину” (Крајишник 2016: 11).²⁰ Добра страна програма из 2021. године на Филозофском факултету у Новом Саду односи се на постојање већег броја предмета из области методике наставе српског као нематерњег и страног језика и њој сродних дисциплина – *Методика наставе: методичке апликације српског језика као нематерњег и страног, Усвајање другог језика: фактори, контексти, садржаји, Словачко-српска контрастивна проучавања језика и Лингвокултурологија*, што говори у прилог чињеници да се континуирано праћење претходно акредитованог програма на овом Факултету позитивно одразило на креирање новоуспостављеног из 2021. године. Програм на Филолошком факултету у Београду више пажње усмерава ка стицању специфичних знања из области методике наставе српског као страног језика (захваљујући предметима какви су *Примењена граматика, Говорна компетенција у српском језику као страном*). Са друге стране, студијски програм српског као страног језика на Филолошко-уметничком факултету, услед својих специфичности, (нажалост) није имао довољно моћи да се одржи и поново акредитује. Концепција овог програма није била уско везана за наставу српског као страног језика, што се јасно може уочити из назива самог програма (*Српски језик и књижевност: српски као страни језик*), из циљева и исхода, међу којима нема ниједног који је у директној вези са наставом српског као страног језика, а посебно из његове структуре и препоручених садржаја. Осим предмета *Лекторске вежбе из српског језика I*

---

²⁰ Убрзо су исто учинили и Центар за српски као страни језик на Филолошком факултету у Београду (користећи платформу *Мудл*), као и центар на Филозофском факултету у Нишу (креирањем електронских интерактивних уџбеника и тестова).

и 2, нема других садржаја и методичких предмета који би упућивали на то да је овај програм био посвећен стицању компетенција за наставу са странцима. Уз то, ниједан од анализираних студијских програма не пружа могућност стицања теоријских знања о реализацији акционих истраживања, која представљају основу за будуће унапређење наставне праксе.

Критеријум	Филозофски факултет у Новом Саду (ОАС)	Филозофски факултет у Новом Саду – 2014 (МАС)	Филозофски факултет у Новом Саду – 2021 (МАС)	Филолошки факултет у Београду (МАС)	Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу (МАС)
Назив студијског програма се односи на наставу српског као страног језика	+	+	+	+	+/-
Циљеви и исходи су у вези са наставом српског као страног језика	+	+	+	+	-
Структура студија према правилницима надлежних државних органа за акредитацију	+	+	+	+	+
Компактна структура и проучавање одговарајућих садржаја из					
▪ методике наставе страног језика	+	+/-	+	+/-	-
▪ методике наставе српског као страног језика	+	+	+	+	-
▪ српског језика (и књижевности)	+	+	+	+	+
▪ културологије	+	+	+	+	+
▪ социолингвистике	+	+	+	+	+
▪ историје	+	+	+	+	+
▪ контрастивне анализе	+	+/-	+	+/-	-

▪ анализе грешака	+	+/-	+	+/-	-
▪ информатике	+	+	+	-	-
▪ акционих истраживања наставне праксе	-	-	-	-	-
▪ технике научног рада	+/-	+/-	+	+	+/-
▪ практична настава у оквиру појединачних предмета	+	+	+	+	+
Студентска пракса при центрима за српски као страни језик	+	+	+	+	+/-
Довољан број „буџетских места” за студије српског као страног језика	+	-	+	-	-
Стручни наставници и сарадници	+	+	+	+	+
Актуелна литература из области методике наставе страног језика	+	+	+	+	+
Актуелна литература из области методике наставе српског као страног језика	+	+/-	+	+/-	+/-
Легенда	Одговара.		Делимично.		Не одговара.
	+		+/-		-

Табела 2. Предности и недостаци студијских програма за српски као страни језик

4. ЗАКЉУЧАК

Све већи број лингвометодичара и наставника почео је крајем XX и почетком XXI века своју пажњу усмеравати ка настави српског као страног језика и њеном унапређивању, отварајући велики број теоријско-методолошких питања. Упућени у наставу српског као страног језика, препознали су потребу образовања кадрова, који би се њоме бавили и научно развијали. Зато су акредитовали мастерске студије српског као страног језика – најпре на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Филозофском факултету у Новом Саду, те Филолошком факултету у Београду. Нажалост, друштвено-политичко-економске прилике утицале су да се ове студије одрже једино у Београду и Новом Саду. Појављује се идеја и о њиховој акредитацији на Филозофском факултету у Нишу, што је видљиво из новоакредитованих предмета на нивоу основних академских студија (*Методика наставе српског као завичајног*), односно на нивоу мастерских студија (*Методика наставе српског као страног језика*). Уз наведено, Филозофски факултет у Новом Саду акредитовао је модул *Српски као нематерњи и страни језик* на нивоу основних и мастерских академских студија.

Анализа постојећих мастерских програма *српски као страни језик* показала нам је да међу њима има поклапања, али и одређених разлика које су условљене политиком сваког појединачног факултета. Узев у начелу, већи степен подударности постоји између студијских програма на Филозофском факултету у Новом Саду и Филолошком факултету у Београду, док су одређене слабости студијског програма Филолошко-уметничког факултета делимично утицале да ове студије не буду реакредитоване. Програми на Филозофском факултету у Новом Саду и на Филолошком факултету у Београду у потпуности су окренути ка стицању компетенција из методике наставе страних језика, методике наставе српског као страног (и нематерњег) језика, србистике, културологије, социологије и историје, пружајући студентима довољна и потребна знања да успешно реализују часове са странцима. Као добре стране могли бисмо издвојити постојање: обавезних методика наставе српског као страног и нематерњег језика, предмете из области методике наставе страних језика, примењене србистике/лингвистике, лингвокултурологије и практичне примене стечених знања. Ипак, учили смо и одређени број недостатака, који нису нужно одређени концепцијом и структуром студијских програма: мали број буџетских места, недостатак предмета који би се детаљније бавили питањима наставе страног језика,

теоријом превођења и акционим истраживањима у овој области, као и коришћене литературе из области методике наставе страних језика (руског, енглеског и сл.), односно некоришћених публикација (монографија, докторских дисертација, научних радова) насталих након 1984. године у којима се аутори првенствено баве наставом српског као страног језика. Из тог разлога као препоруке за побољшање квалитета и функционалности постојећих и будућих студијских програма износимо следеће: 1) повећање броја буџетских места за упис на студије српског као страног језика, 2) ажурирање литературе у оквиру обавезног предмета из области методике наставе српског као страног језика и писање одговарајућег уџбеника, 3) имплементација акционих истраживања у проучавању наставне праксе и 4) упознавање са местом и улогом савремених информационо-комуникационих технологије у настави (српског као) страног језика (у оним програмима којима није предвиђено њихово изучавање). Верујемо да би на побољшање квалитета студија српског као страног језика могла да утиче сарадња са наставницима страних филологија, педагошких и социолошких дисциплина, јер методика наставе српског као страног језика представља интердисциплинарни научну област. Уз то, ослањање на добру праксу Филозофског факултета у Новом Саду (у погледу акредитације новог по угледу на стари програм) требало би да омогући креирање квалитетнијих студија за образовање будућег наставног кадра. На основу свега реченог, закључујемо да студије српског као страног језика имају изузетан друштвени значај, обезбеђујући квалитетнији наставни кадар, ефикаснију наставу српског као страног језика, а самим тим и квалитетнију комуникацију са иностраним партнерима (који Републику Србију виде као потенцијалну дестинацију за инвестирање и живот). Зато методика наставе српског као страног у будућности мора имати специјалан (приоритетан) статус у оквиру србистике.

ЛИТЕРАТУРА

- Bugarski, R. (1984). Pregršt pitanja o srpskohrvatskom kao stranom jeziku, u *Okrugli sto Srpskohrvatski jezik kao strani*, ur. P. Vučković (Beograd: Institut za strane jezike): 17–22.
- Velimirac, S. (2016). Uloga nastavnika srpskog kao stranog jezika, у *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, ур. В. Крајишник (Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик): 27–35.
- Vučković, Petar (1984). Srpskohrvatski jezik i strani jezici u institutu, u *Okrugli sto*

- Srpskohrvatski jezik kao strani*, ur. P. Vučković (Beograd: Institut za strane jezike): 9–12.
- Vukadinović, Z. (1984). Program i realizacija nastave srpskohrvatskog jezika kao stranog, u *Okrugli sto Srpskohrvatski jezik kao strani*, ur. P. Vučković (Beograd: Institut za strane jezike): 60–67.
- Đerić, R. (1984). O nastavi srpskohrvatskog jezika kao stranog u JNA, u *Okrugli sto Srpskohrvatski jezik kao strani*, ur. P. Vučković (Beograd: Institut za strane jezike): 68–69.
- Krajišnik, V. (1992). Bibliografija jugoslovenskih radova o srpskohrvatskom jeziku kao stranom (1960–1990). *Živi jezici* 34–35 (1–4): 184–203.
- Крајишник, В. (2016). Нека питања из методике наставе српског као страног језика, у *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, ур. В. Крајишник (Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик): 7–26. [Krajišnik, V. (2016). Neka pitanja iz metodike nastave srpskog kao stranog jezika, u *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, ur. V. Krajišnik (Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik): 7–26].
- Крајишник, В., Маринковић, Н. (2002). О активностима Центра за српски као страни језик на Филолошком факултету у Београду. *Научни састанак слависта у Вукове дане 30/1*: 263–266. [Krajišnik, V., Marinković, N. (2002). O aktivnostima Centra za srpski kao strani jezik na Filološkom fakultetu u Beogradu. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane 30/1*: 263–266].
- Kremzer, N. (1984). Didaktičko-metodski aspekt nastave srpskohrvatskog kao stranog, u *Okrugli sto Srpskohrvatski jezik kao strani*, ur. P. Vučković (Beograd: Institut za strane jezike): 29–33.
- Николић, М. (2020). Библиографија српског као страног језика (1991–2018), у *Српски језик као страни у теорији и пракси IV*, ур. В. Крајишник, (Београд: Филолошки факултет); 593–623. [Nikolić, M. (2020). Bibliografija srpskog kao stranog jezika (1991–2018), u *Srpski jezik kao strani u teoriji i praksi IV*, ur. V. Krajišnik (Beograd: Filološki fakultet): 593–623].
- Новаковић, А. (2021). Активности Центра за српски као страни и нематерњи језик Филозофског факултета Универзитета у Нишу од оснивања до данас. *Philologia Mediana* 13, 949–971. [Novaković, A. (2021). Aktivnosti Centra za srpski kao strani i nematernji jezik Filozofskog

fakulteta Univerziteta u Nišu od osnivanja do danas. *Philologia Mediana* 13, 949–971].

Суботић, Љ., Бјелаковић, И. (2007). Центар за српски језик као страни на Филозофском факултету у Новом Саду (искуства и перспективе), у *Српски као страни језик у теорији и пракси*, ур. М. Дешић (Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик): 173–183. [Subotić, Lj., Bjelaković, I. (2007). Centar za srpski jezik kao strani na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu (iskustva i perspektive), u *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi*, ur. M. Dešić (Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik): 173–183].

ИЗВОРИ

Акредитациони материјал за студијски програм мастерских академских студија *Српска филологија: Српски као страни језик* доступан на веб-сајту Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду: <http://www.ff.uns.ac.rs>.

Акредитациони материјал за студијски програм мастерских академских студија *Језик, књижевност и култура* (модул: *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност*) доступан на веб-сајту Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду: <http://www.ff.uns.ac.rs>.

Акредитациони материјал за студијски програм основних академских студија *Језик, књижевност и култура* (модул: *Српски као нематерњи и страни језик и књижевност*) доступан на веб-сајту Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду: <http://www.ff.uns.ac.rs>.

Акредитациони материјал за студијски програм *Српски језик и књижевност: српски као страни језик* доступан на веб-сајту Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу: <https://www.kg.ac.rs>.

Акредитациони материјал за студијски програм *Српски као страни језик* доступан на веб-сајту Филолошког факултета Универзитета у Београду: <http://www.fil.bg.ac.rs>.

Aleksandar M. Novaković
University of Niš
Faculty of Philosophy

**SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE STUDY PROGRAMS AT THE
FACULTIES OF PHILOSOPHY AND PHILOLOGY IN THE REPUBLIC OF
SERBIA**

Summary

Who should teach Serbian as a foreign language? This question has occupied the minds of Serbian scholars, researchers and methodology of teaching instructors. Namely, there is a misconception that teachers of Serbian as the mother tongue are the most competent for teaching Serbian as a foreign language, but the available literature testifies that during the historical development of this type of teaching, foreign language teachers often performed this role. With the development of the methodology of teaching Serbian as a foreign language, the necessity to educate future teachers of Serbian as a foreign language at the departments of Serbian at the faculties of philology and philosophy became clear. That is why higher education institutions in the Republic of Serbia have accredited special master programs of Serbian as a foreign language. This was first done in 2013 at the Faculty of Philology and Arts in Kragujevac (*Serbian language and literature: Serbian as a foreign language*), then in 2014 at the Faculty of Philosophy in Novi Sad (*Serbian philology: Serbian as a foreign language*) and in 2015 at the Faculty of Philology in Belgrade (*Serbian as a foreign language*), while the Faculty of Philosophy in Novi Sad in 2021 made a pioneering step by accrediting the module Serbian as a non-native and foreign language at the level of bachelor academic studies. These study programs have more or less successfully responded to the growing needs of a modern university, educating young people to cope with numerous challenges in teaching Serbian as a foreign language. As the (re)accreditation process requires us to think about the possibilities for improving study programs, the aim of this paper is to analyze the current *Serbian as a foreign language* programs at state faculties in the Republic of Serbia with the goal of examining their strengths and / or weaknesses.

Key words: Serbian as a foreign language, study programs, future teachers, competencies.

Примљено: 3. 3. 2022.
Прихваћено: 26. 4. 2022.

